

तरुण भारत, दि. 20.01.2018

सांख्यिकी विश्लेषणातून समाजऋणाची उतराई

नूतन सांख्यिकी अधिकारी पूजा पाटील यांचा संकल्प : अथक प्रयत्नाने अधिकारी होण्याचे स्वप्न साकार

ओंकार धर्माधिकारी
कोल्हापूर

येथील पूजा संदीप पाटील या महाराष्ट्र राज्यसेवा आयोगाच्या परीक्षेत उत्तीर्ण झाल्या. त्यांची निवड जिल्हा सांख्यिकी अधिकारी म्हणून झाली आहे. या पदासाठी घेण्यात आलेल्या परीक्षेत त्यांनी महिलांमध्ये राज्यात पाचवा क्रमांक मिळवला. या निमित्ताने त्यांच्याशी साधलेला संवाद.

पूजा पाटील यांनी स्वामी विवेकानंद महाविद्यालयातून सांख्यिकी (स्टॅटिस्टिक) या विषयात एम.एस.सी. केले आहे. सध्या त्या याच महाविद्यालयात तासिका तत्वावर अध्यापनाचे काम करतात. सांख्यिकी या विषयाबद्दल त्या सांगतात, 'मला रसायनशास्त्र या विषयाची आवड होती. मात्र पदवीचा अभ्यासक्रम शिकत असताना सांख्यिकीशास्त्रावर आधारित स्पर्धेमध्ये मी सहभाग घेतला. यामध्ये मला प्रथम क्रमांक मिळाला. स्पर्धेमुळे या विषयाची तोंडओढख झाली. सांख्यिकी विषयाची आवड निर्माण झाली. म्हणून मी सांख्यिकीमध्ये बी.एस.सी. केले. या विषयात मी शिवाजी विद्यापीठात पहिली आले. त्यामुळे ज्येष्ठ सांख्यिकी तज्ज्ञ डॉ. पी. व्ही. सुखाने यांच्या

नावाने दिला जाणारा पुरस्कार मला मिळाला. पुढे याच विषयात मी एम.एस.सी. करण्याचा निर्णय घेतला. सांख्यिकीशास्त्र म्हणजे केवळ आकडेमोड नाही. तर त्यामध्ये विश्लेषणाच्या विविध पद्धती आहेत. यामुळे तुम्ही एखाद्या विषयाच्या मूळापर्यंत जाऊ शकता. त्यातून त्या विषयातील विविध कंगोरे तुमच्यासमोर येतात. त्याचा उपयोग त्या विषयातील नेहमी वस्तुस्थिती समजावून घेण्यासाठी होतो.

त्यामुळे सर्वच क्षेत्रांमध्ये सांख्यिकी तज्ज्ञांची आवश्यकता भासते.'

पूजा यांनी महाविद्यालयीन शिक्षण घेत असतानाच सांख्यिकीच्या आधारे काही प्रश्नांचा अभ्यास करून त्यावर अहवाल बनवला आहे. करवीर निवासिनी श्री अंबाबाई मंदिरातल्या गामाऱ्यातील आद्रतेचा अभ्यास करून त्यांनी नेमक्या कोणत्या ऋतूमध्ये, दिवसातील कोणत्या वेळेमध्ये आणि कोणत्या घटकांमुळे आद्रता अधिक असते हे शोधले. आद्रता कमी करण्यासाठी कोणते उपाय करावे लागतील

याचीही कल्पना त्यांनी संबंधित यंत्रणांना दिली. जिल्हातील इंधनाचा वापर या विषयातही त्यांनी अभ्यासपूर्ण अहवाल बनवला. या शिवाय सांख्यिकी शास्त्रामधील तीन संशोधन प्रबंधही सादर केले आहेत. सांख्यिकीमध्ये पदव्युत्तर शिक्षण घेतलेल्या स्नातकाला संशोधन, मोठे उद्योग समूह आणि अध्यापन या क्षेत्रात चांगल्या संधी आहेत. असे असताना पूजा यांनी जिल्हा सांख्यिकी अधिकारी होणे पसंत केले. या मागील उद्देशाबद्दल त्या सांगतात, 'सांख्यिकी विषयामध्ये खासगी क्षेत्रात जास्त पगार देणाऱ्या नोकरीच्या संधी उपलब्ध आहेत. मात्र सांख्यिकीच्या सहाय्याने समाजोपयोगी काम करायचे असेल तर सांख्यिकी अधिकारी होणे हा सर्वात चांगला पर्याय आहे. कोणतीही शासकीय योजना बनवताना सर्वात आधी सर्वेक्षण करावे लागते. त्यासाठी सांख्यिकी विभागाची मदत घेतली जाते. एखाद्या योजनेचे यश, अपयश, उपयोगिता जाणून घेण्यासाठीही सांख्यिकी विभागाने केलेले विश्लेषण आधारभूत मानले जाते. थोडक्यात कल्याणकारी योजना बनवण्यासाठी आणि त्याची अंमलबजावणी करून योजनेची उपयोगिता तपासण्यासाठी सांख्यिकी विभागाची गरज भासते. या विभागात

तुम्ही तुमच्या ज्ञानाचा वापर करून लोकोपयोगी कार्य करू शकता. जिल्हा सांख्यिकी अधिकारी हा एका अर्थाने कल्याणकारी राज्यातील एक महत्त्वाचा घटक असतो. या सेवेच्या माध्यमातून समाजिक ऋणांची उतराई करण्याची तुम्हाला एक संधी मिळते.'

पूजा यांच्या कुटुंबामध्ये आई, वडील, लहान भाऊ आहेत. वडील एका शाळेमध्ये कर्मचारी आहेत तर आई गृहिणी आहे. शासकीय सेवेची कोणतीही कौटुंबिक पार्श्वभूमी नसताना अनेक अडचणींवर मात करत त्यांनी सांख्यिकी अधिकारी होण्याचे स्वप्न साकार केले आहे. या पदासाठी तीन वर्षांतून एकदा जाहिरात निघते. 2014 मध्ये पूजा यांनी ही परीक्षा दिली होती. मात्र त्यावेळी त्यांना यश आले नाही. त्यानंतरही जिद्द न सोडता त्यांनी निश्चयपूर्वक अभ्यास केला. आणि यावर्षी हे यश संपादित केले. या पदासाठी त्यांनी निग्रेटीव्ह मार्किंग पद्धतीने घेण्यात आलेल्या परीक्षेमध्ये 200 पैकी 90 गुण मिळवून राज्यात महिला गटात पाचवा क्रमांक मिळवला. पूजा पाटील यांनी मिळवलेले यश हे होतकरू विद्यार्थी, विद्यार्थीनींना प्रेरणा देणारे आणि करिअरची नवी वाट दाखवणारे आहे.

T

लोकमत

20.1.2018

नीता पाटील यांनी
मिळविल्या ११ पदव्या

लोकमत न्यूज नेटवर्क

कोल्हापूर : येथील विवेकानंद

महाविद्यालयाच्या
ग्रंथपाल प्रा. डॉ.

नीता पांडुरंग

पाटील यांनी

विविध अकरा

पदव्या मिळविल्या

आहेत. यामध्ये नेट-सेट, पीएच.डी.,
आदींचा समावेश आहे.